

«تۈرك يوردى» نىڭ آيتۇرلىق ھەدىيە اولدۇق تەقدىم
ايدەملى رسالە دىكتابلارنىڭ اسملىرى دىندىر بىرلى قىياغلى
ايلىقلى، ارىقلى دىندىر بىرلى باھىلىملى.

تۈرك يوردى

ناشرى : تۈرك يوردى
مدىرى : آق چۈرە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۲ ۹ ۳۰ ھىران ۱۳۳۲ يىل ۵ جلد ۱۰ ۱۱۳ ۱۳۳۲

تورک یوردی

تورکلرک فائده سنه چالیشیر اون بش کونده بر چیقار

ییل ۵ - جلد ۱۰ صفی ۹

۳۰ حیران ۱۳۳۲

آناطولی

کومدن کایورم دن :

۲۱. میناسیندن آیازمانایه کیدرکن

بز اوچ کیشی.. حاجی محمد افندی، شکری افندی، بن شمیدی ده میناسیندن آیازمانایه کیدیورم. بیلورم... بن آیازمانانک قوجاغی ایچنه دوشمک ایچون، میناسینک قوللری آراسندن آیریلیورم. لکن، بیلیدیورم.. نه نک نه دن آیریلدیغی کبی آیریلیورم؛ نه نک نه یه دوشدیکی کبی دوشیورم. واقعا آت اوستنده.. لکن، یوقوشه سورولمش یوکل ییکیر کبی، کیدیورم.

طوتدیغمز یول صاپا بر یول. کسیرمه در، دیدیلر، اوپساللق ایتدیک. بو طرفلرده باغ یوللری باغچه یوللرندن داها طاردر. بوندن فضله ده، هرکس باغی کنارینه دیوار یاپاماز، دیوار یرینه باری آغاجی دیکر. بو مبارکارسه عارسزجه شیلردر، او ییل اوصلی طورسه لر بیلر ایرتسی ییل بر بریله یاقه پاچه اولورلر. آرالرندن کچنلرک وای حاله! اللریله یوزلری، کدی ایله شاقلاشمش چوجوقلرک اللری، یوزلری کبی اولور.

بو یوللرک چوق ایشلهک و ککیشجه اولانلرند بیلر یوکل حیوانلرک قارشلاشمه سی چاپاریز بر ایشدر. واقعا توره پک ساده در: یوکل کچر، یوکسز کری دوز؛ آلاغه بر یره قادار کیدر. لکن، بو قاعده بعضی کره چاپراشیر: باغدن دونن حیوان اوزوم وقارپوز یوکل ایسه، باغه کلن حیوانته یاتاق و سائر یوکلیدر. بو حالده، یول هانکیسنک؟ چیکلک ایدرلرسه خیر بیلر چیقار.

اوم! بونک ایچون بوسنه مراق ایتمه ملی، باغلرده کیملر وارکه؟ کیملر اولسون؟ اوزوم یوق، برشی یوق... نه قادار یوق؟ همان هیچ یوق. یولک طاران یهانه سیله آرقداشلر هب یورودی. بنده همان همان اون کره ایندم. بیندیکم زمانده چوقلق دیزکینی آلوب آتمله بنی یدیلر. باغلر ایچنده یورودیک. چوق باقدیق، بر صالقیم بیلر اوزوم کورم دیک. تیلکی «کندیم ایچون سویله مم، لکن باغلر اوزومسز یاقیشمایور، دیمش» دیرلر. حقیقت یاقیشمایور، آصه لر و تانغان، بویونلری بوکوک باقیور. آغستوسک صوکلرندن ایلولک اورطه لرینه قادار بزم باغلرک بوزوم موسعیدر. بوکونلرده باغلر، باغ یوللری پک جیوجیولی اولور. باغ بوزومی یاقلاشینجه (هونه نک کسمه) ایشی باشلار. آل قیرمیزی کیمش تازه کلنلر، یتیشمش قیزلر باغلر دوشر. یشیل ییراقلر آراسنه سرییلوب طاغیلیر. بیاض تورتولر و یاشماقلر آلتیده نازلی اللره، قینالی بارماقلرله هونه نکده طایاناجق اوزوملری سچرلر، کسرلر، اینجیتمه دن باغلا یوب سپترلر اوتور دورلر، اوموزلرده آهسته بسته اولر نقل ایدرلر؛ ایرتسی

سنه نك بهارینه قادار تازه تازه صاقلار لر. اوقادینلری اولور که ایکی ییلک اوزومنی بر برینه قاووشدورور. باغ بوزومی کونلرنده باغ آدالری چوق چوق قالالقدرد. طولو، بوش کوفه لی حیونلر کیدر، کلیر. حیوانی، اولمالیلر، حیوان و کراچی آریوب قیورانی. بویوک چوجوقلر سلاح آتار، باروت پاتلاتیر. شوراده حیوان اورکر، یوک دهورولور. بوراده بوش کوفه لردده مینی مینیلر باغیریشیر. اوتده چوجوقلر، سلاح طوتمه یی، سلاح آتمه یی اوکره نوب باروتله اوینارکن قضا جیقاریر. های و هوی هر طرفی دولدورور. باغ بوزومی اولمشدر که بر ستمده دورت چوجوق بردن یارالانشدر، بری او آنده، ایکسی بر کون صوکره نولمشدر، بری ده سقط قالمشدر.

باغ بوزومی طاوسارکن پکمز قایناتمه هفته سی کلیر. هر کس حاللی حالجه، اوزومنک بر آزی هومنه کله قالدیریر، بر آزی سرکی به سرر، قالاننی پکمز آیریر. بوده آری بر علمسدر. اولرنده قوجامان (صولوق) [۱] لری یقانیر، مکلف (پکمز اوجاقلری) حاضرلانی. کنجلر تورکی سویله یه رک، کوله رک، اکلنهرک آیاقلریله اوزوم اذر. صولوغک اولوغسندن آقان (خام شیر) قابدن قابه، قازاندن قازانه آقداریلیر. فرون کبی یانان اوجاغک یاننده (خام قازانی) آغیر آغیر قاینار. یان یانه اوتورتولوب آرالری چاودار خامیریه صیوانارق برلشدیرلمش (پکمز طاوالری) نده قاینایوب قاپاران (پیشکین شیر) (صایلی طاس) لرله صاورولور. عادی پکمز، دوکمه پکمز، اکشی پکمز، اریک رجه لی، زردالی رجه لی، شفتالی، الماء آیوا، آرمود، قاپاق، جویر رجه لری دققلره، اعتنارله طاوالره، چوملکلره، کویله آلینیر. یالکیز قاپاق رجه نلک بش آلتی دورلوسی و بونلرک هر برینک اللی آلتش دورلو اوزونتوسی واردر.

بوندن صوکره ده (پکمز دوکمه) دورانی.. اوجاقلر بوزولوب قاب قاجاق قالقینجه، آقشاملری قوللری صغایوب قوللردن بیله زیک کبی، هله ل (خالخال) کی آغیرلقلری جیقارارق بویوک طاوالرک کنارینه اسکمله لره اوتورورلر. تر تمیز ییقانمش اللره یاری کیجه لره قادار، برهفته، ایکی اوج هفته دلی پکمز و وراق، شاق، شوق، شاقشاق، شوقشوق، شاقشاق، شوقشوق، محله یی شلندیریرلر.

(هومنک کسمه) کونلردن (پکمز دوکمه) سنه قادار، بونلرک هر بری قادینلر ایچون آری آری طللردر، چوق یورغونقلی کونلردر. خاییر خاییر، یورغونقلی کونلر دکل، آریلرک ییلق آزیقلری طویلادیقلری بال بایراملیدر. بونلری یاقیندن کورمینلر آکلایماز. بوسنه کوروله جک برشی ده یوق یا! میناسین باغچه لدر، آیزمانه باغلق... اوراده آغاج بوراده آسمه. اوراده تک توك آسمه ده وارسه، بوراده ده تک توك آغاج وار؛ سبزه یرلری، بوستان یرلری وار. قییلرده زردالی، بادم آغاجلری، بیلنمدیک آدسز آغاجلر.. بونلر کبی، بن چوجوقکن بزم بر چیفتده آدسز قومشومز وار ایدی: (چیفته قومرولر). بونلره بو آدی محله قادینلری ویرمشدر. چونکه بونلر، قاری قوجه ایکی جان باغه، بوستانه ایرکن ایرکن دایما برابر کیدرلر. ایکسی ده کیدرکن ده یوکلای، کلیرکن ده... نه کوتورورلردی؟ نه کتیریرلردی؟ آدلری نه ایدی؟ یوزلری ناصیل ایدی؟ نه اولدیلر؟ نه وقت

[۱] ایچنده آیاقله چیکنهرک، اوزوم آزیلن انبار کبی، اوله کبی بویوک صاندیقلر، شارابانه لر [شربخانه].

تولدیلر؟ بیلیمورم. بن اوزمانلر ایشیتشم که، چیفته قومرورلر چاقال دره سی [۱] قیراجلرینسه باغ دیکمشلردی، باغک اوجنه چارداق قورمشلردی. هپ کندی چاپلریله، کندی قوللریله چالیشمشلر؛ هپ کندی اوموزلریله، چارداق دیواری ایچون هکبه ایچنده طاش، دیوار چامیری ایچون دستی ایچنده سو طاشیمشلردی. چوجوقلری وارمیدی؟ بیلیمورم. یالکز شونی بیلیمورم که قادین قومشو چوجوقلرینی سوردی. بر دفعه بنم جیمه کباب قاوورولش تازه مصر دانه لری طولدورمشدی. بر دفعه ده بزم اوده «آدامی ویرکی بورجی ایچون حبس ایتمشلر» دیه خیجقیروب آغلامشدی. بونلر ایچون بیلدیکمک هیسی بو.

بویله ایچله نوب کیدیورم. باغلر بوش، باغ آرلری بوش، کوکلم بوش.. اورته دن بر شی غائب اولمش. آرانسورم، آرایورم، بولمایورم. نه آرایورم؟ اونی ده بیلیمورم. باغلر یرنده، لکن اوزوم یوق، کیمسه لر یوق. کیمسه لر نره ده؟ کیتمشلر.. اوزاقلرده چالیشیورلر، دوشمانلرله چاریشیورلر.. قادینلر، قیزلر، اختیارلر، چوجوقلر نره ده؟ کله مشلر؟ نیچون کله مشلر؟ نیچون کلسینلر؟

بویله ایچله نوب کیدیورم. ایچله نوب کیدرکن بر شی کوریورز: بر قادین.. بر باغک کیریله جک یری یاننده.. بشیل یابراقلری اوستده، یاش آصمه چیققلرینی طوپلامش، باغلا یوب یوکلنه جک حاله کتیریور. باغک طیشاریسنده سکز، اون یاشلرنده ایکی قیز چوجوغی.. بویوکک صیرتنده بیاض ومور چیچکلی بر ییغین اوت.. کوچوکک آرقه سنده، قاج یاشنده ایسه، بر چوجوق. بویوکک آیاقلرنده، آیاقلرندن چوق بویوک، اسکی قوندوره لر.. کوچوکک آیاقلرنده توزدن، چامیردن ناصیرلر. آرالرنده کل بر اوغلاق.. وقت وقت صیرتنده کی اوته ساتاشوب یاریم طوتام قوپازیور. بنده کوردم، آرقداشلرده کوردی. لکن، نه بن برشی دیدم، نه اونلر برشی، دیدی. یالکز بن کندی کندیمه دوشوندم: قادین آنالری، چوجوقلر قیزلری اولاجق. بابالری وارمی؟ بلکه وار، بلکه یوق. اکر وار ایسه، هر حالده یاقین بر یرده اولمالی.

بویله شاشقین، صومور تغان کیدرکن، بر دقیقه ایچنده برشی اولشم. برشی دوشونمش کی، برشی ایسته یه جک کی صوردم: «شکری، سن (دوهی دوهیه چاتم) تورکیسنی سویلیه بیلیرمیسک؟». شکری افندی شاشالادی. حاجی محمد افندی «افندم، بنده کز سویلیه بیلیرم» دیدی، کولدی. آرقاداشنی صیقیتیدن قورتاردی، خفیفله تدی. میدانده ایدی. بونی ایکسی ده یاپامازدی. بن داها برشی اولدم اولمالی... یاواشجه برهی هی دیوب چیقدم:

«دوهی دوهیه چاتم.. بابام اوف.. اوف، اوف، اوف، اوف»

«چیلیرین بو نیمه آتدم.. نننی.. نننی.. نننی.. بابام اوف!»

«قولنده بشیک قازینی.. بابام اوف.. اوف، اوف، اوف، اوف»

«قارمه لر یول آزینی.. نننی.. نننی.. نننی.. بابام اوف!»

چيلديرمش كيدم. يولك اوتته طرفنده تور كيدمكي يوروك قيزي يورويو - كيدور كيدى: دوه لرنى
بربرينه چاتمى، باشده كىنك چيليرنى بويته آتمى. بشيك قولنده. بشيك قومروسي، آرقه ده باغلى
قونداق ايچنده ميشيل ميشيل اويقوسنده.. آزيي ده آناسنك قار مملرنده كي حلال سود..

سانكه كندىمدين كچشم. سانكه (ننى) ديه يوكسك سسله چيقان بن دكلم، باشقه برىدى. بو
بر سس ده دكلى.. هوا ده، يرله كوك آراسنده بولوت كي، آلاو كي طالغه طالغه آجيلوب آجيلوب
طاغيلان آكلاشيلماز برشيدى. ينه بو جوشقونلق حالى ايچنده سوردم: «(چك دوه جي دوه لرنى) يي
كيم سويله چك؟». سيقيلديرمى، تردد مى ايتديلر؟ دقت ده ايتدم، وقت ده ويره دم. آليشيق خواننده لر
كي مقامنى بولدوروب تكرار آلدن:

« چك دوه جي، دوه لرنى چورومه ..

« يوك وورمشلر آلتى آيلق طورومه [۱] ».

بو دليجه حال، بلكه بو قادارله ده قالمازدى. بركت ورسين كه حاجى يوللى طاواراندى، بيم
بشيكنده بلكه يوب [۲] صيچرايان سودامى ياتيشديردي: «خاطرلارميسكز اقديم؟ ديدى، بر باغ
بوزومى هفته سى ييلديزانه [۳] ككشديك. حافظ مصطفى مرحوم ده برابردي. آقسام سوكي مهتاب
آلتنده دونيورديق. حافظ «آرمود دالده بر صيره» ديدى، بر قويدى.. آردنجه قياملرده قويدى.
ييلديزاندن اوچان سس، قونداقلى آبه [۴] دن، سيدر [۵] يه، سيدر دن قاراتيه چين چين ووروب،
نه بيله يم نره لره قادار كيدوردي. حافظله برابر،

« ياريم كيتدى مصره ..

« اويار ككلك، بن پالاز.. آمان،

« كيدرم آردى صيره ..

ديوب هب بر آغيزدن باغيريشلديقجه باغلر طاغلر ايگيل ايگيل ايكله يوردي ..

[۱] «تورك يوردي»، ييل ۱، صاى ۱۷، (چاشيرجى حوا آنا) صفحه ۵۱۰:

«ديدم: حوا آنا، بن آناطوللى توركم. (طوروم) ي بيليرم، دوه ياوروسيدر. فقط (طايلاق) نه در. كولدى،
جواب ويردى: ياوروم بونلرك هپسى ده دوه كوشه كيدر. دوه نك ميني ميني جيوه لكته دوه دىنى وقت (كوشه ك)
ديرلر. آلتى آيلقندن ايكي ياشته قدر (طايلاق) اولور، اوندن سوكره يوك وورولونجه يه قادار (طوروم) در.»

[۲] به لكلمه مك. چوجو غك اويقوده ايكن صيچراماسى، صيچرايوب باغيرماسى.

[۳] ييلديزان. آياز مانا اوستلرنده بر طاغك ياماچنده بر باغچه لى.. يوكسك، سانكه ييلديزلره ياقين بربر.

[۴] قونداقلى آبه. بوده اورالده بر تيه در. تيه يه بو آدى ويرديرن بر قاچ قايا پارچه سيدر. انسا نه بكره ين

بو قايلر ايچون ديرلر كه بونلر بر آنا ايله چوجو قلدردر. آنا بوققه بابازكن، بوققه يي بز كي قوللاغمش. نعت
حرمتمسزك ايتمش. اوسيله هپسى ده بردن طاش اولمش.

[۵] سيدر. كوجو جوك بر طاغدر. بونك ده آبريحي عالمى اولور.

[۶] قاراتيه بر طاغدر.

حاجی افندی، شکری افندی به دوئه رک «حق افندی، دیدی، او وقتلر کوکارده بولولطلر کیدی. حافظ بر کره،

«بیلیم آداسندن، بیلیم نازندن
«آغلادیقجه سورمه لر آقار کوزندن»

دیوب طوتوردیمی، حضرتیم یرلره دوشردی. شکری افندی باشی صالایارق، «بیلیم، دیدی...
پدر هر وقت سویلردی.» بوندن سوکرده ده،

«أولرینک اوکئی سیسام..»

«صو بولسم چوره می یوسه!»

تورکیسنی ده چوق سوردیکیز، دکلی، دانی افندی؟ دیدی؛ کوزلر مک ایچنه باقدی، بنده کندی نوبته
باشی صالادم.

میناسیندن آیریلدیغمزدن بری ایچمه بر کدر، بر غریبه مه آرتوب کیدیور. یوره کده می،
قائمه می بنده برشی آغلایوب طور یور. میناسیندن آیریلدیغمدمی؟ یوللردن صیقیلدیغمدمی؟ باغلرده
اوزوم و کیمسه لر کورمدیکدمی؟ یوقسه باغلر آراسنده تازه و کوره ک برکنج سسک مثلاً، «آیازمانا
میناسینک آراسی» [۱] تورکیسنی کستانه ک [۲] طاغلرینه طوغرو چینلاندیغی ایشتمدیکدمی؟
نهن؟ بیله میورم. بونده بونلرک برر پانی اولسه بیله، کوکده کی اوزونتونک اصل سینی بولامیورم.
عجبا، عجبا نه اولمالی؟ نه اولاجق، یاربی؟ دییورم.

بویله دیوب آت بوینده سوزیلوب کیدرکن، آیازمانانک عموم ایچون یاییلمش اسکی بویوک
کوشکی چوق ازمش بناسیله یشیل آغاجلر آراسنده کوروندی، قارشیمزه جیقدی. لکن کوکلم چوق
هویلامادی. بوکا صوغوق صوغوق باققله قالدیم.

ایسارطلی مفی

«یاقدی بنی قاشلرینک قاراسی..»

[۱]

«اوکولما یور تللی قورشون یاراسی..»

«یاقدی بنی قاشلرینک قاراسی.»

[۲] کستانه ک. آیازمانانک اوستنده چوق وصیق کستانه آغاجلرله طولو بر یر.

کچن ۱۱۱ صاییده ۳۰۳۳ نجی صحیفه ک باشی بر قصوره اوغرامش، ترتیبده برشی اولمش، برقاج
سطر آتانیلمش. عذرلر دیله یه رک بو اوج سطری تصحیح ایدیورز:

«بو حالده ایکن، او طه ایچنده آنسزین بر باغیرما، بر پاتلاما: «ووروک، کبرتیک.. ووروک، ووروک..»
حاجی نوری افندی، کندی سسیله کندی سسک دهشتیله کندی ده اویانمشدی؛ یاندیغی یردن دیم دیک
قالقمش، اوتورمشدی. فقط بر ثانیه ک ایچنده چیغلقلرله اویانان آرقداشلرده بیتمشدی؛ اوتوردیغم
رده ینسکله ین بنده بیتمش، ییغلمش قالمشدم.»

بو مناسبتله خبر ویره لم که ۳۰۳۳ نجی صحیفه ده ۲۰ نجی سطرده کورولن (اونو تامام) سوزی ده
یا کیشدر. طوغروسی (اونو تامام) اولاجق.

ت. ی.